LAVINIA COMAN - măiestria în pianistică

(Daniela Caraman Fotea, 25 noiembrie 2009)

Am parcurs recent două volume având ca principal obiect de referinţă domeniul în care muziciana LAVINIA COMAN a excelat de o viaţă: pianistica, privită ca artă, expresie concretă a ingeniozităţii spiritului uman.

Primul, intitulat VREI SĂ FII PROFESOR DE PIAN? se constituie într-un instrument obligatoriu pentru cei care aleg meseria pedagogică, ale cărei etape sunt expuse pas cu pas, de la detaliul embrionar la multilateralitatea obligatorie a tehnicilor, a psihologiei actului pedagogic; oferite fiind şi modalităţile practice de aplicare în vederea obţinerii rezultatelor optime. Patru importante anexe prezintă o trecere în revistă a repertoriului pianistic de bază: cel pentru începători, cel romantic, de muzică românească pentru pian, creaţie modernă.

Cel de al doilea volum – PIANISTICA MODERNĂ, conceput în trei părţi ample, se concentrează cu valoroasă complexitate în jurul apariţiei, dezvoltării, manierelor expresive de utilizare ale instrumentelor cu clape şi corzi, de la precursori – monocord, psalterion, dulcimer, pantaleon, clavicord, la spinetă, clavecin, pianoforte, pianul modern; cu detalii privind aria geografică a apariţiei, elemente specifice de construcţie, inventatori, constructori, posibilităţi tehnice de emitere a sunetului, timbrale, modalităţi de funcţionare; dar şi pe autori de lucrări, cu exemple de rigoare din literatura consacrată. Sunt prezentate principalele firme şi aportul lor la perfecţionarea instrumentelor moderne: de la Erard (1777), la Yamaha, fără a lipsi, evident Stenway and Sons.

În continuare, autoarea abordează tehnicile specifice ale interpretării: tuşeu, digitaţie, folosirea pedalelor, cu trimiteri – demonstrând vaste cunoştiinţe – la argumente concrete extrase din operele unor compozitori de referinţă. Înaintează apoi cu aceleaşi convingătoare teoretizări în spaţii ale subtilităţii interpretării: distribuirea armoniilor în partitură, multifoniile, scopurile virtuozităţii, de asemenea bogat ilustrate prin exemple create de corifei ai artei pianistice.

Nu este ocolit domeniul psihologic: se explică complexul copilului minune, formele lui de manifestare.

Capitole privind noua pianistică a secolului 20, nonconformiştii, scandalul clusterului, dezacordarea instrumentului, electrificarea acestuia, consideraţii asupra stilului pianistic, a originalităţii sale faţă de sunetul altor instrumente, plasat pe una sau alta a graniţei semantice dintre „cantare” şi „suonare”, încheie prima parte a lucrării.

Din partea a doua – „Despre gândirea muzicală, suport teoretic al interpretării pianistice, se desprind incursiuni în filosofie şi fenomenologie, incluzând preţioase teoretizări pe profil, conceptele lui Sergiu Celibidache şi Constantin Bugeanu; reacţiile omului la fenomenele sonore, cercetări de semantică muzicală cu influenţă asupra modului de abordare a disciplinelor muzicale tradiţionale, începute de Alain Danielou, continuate de J. Nattiez, cursul de muzicologie al lui Ştefan Niculescu, prezentate succint, prin esenţe, sunt baza prin care autoarea explică mecanismele analizei muzicale din perspectivă semiologică, estetică, stilistică, mesaj, semnificaţie, pluralităţi necesare muzicologiei critice comparate, propunându-ni-se şi posibilele limite ale procesului investigator.

Ultima parte a volumului pledează pentru necesitatea unei metodologii moderne a învăţământului pianistic. Sunt analizate modelele interpretative Liszt, Chopin, Schumann, Debussy (cu ramificaţiile lor concret nominalizate), până la pianistica raveliană, considerată emblemă a artei instrumentale moderne. Un capitol aparte este rezervat contribuţiei lui George Enescu la dezvoltarea artei pianistice, particularităţi ale stilului pianistic enescian. Nu este evitată punerea în pagină a unor carenţe din învăţământul instrumental românesc.

Scopul declarat al acestui demers extins – 293 de pagini, este sinteza caracteristicilor unei metodologii moderne în pianistică, prin aplicarea cărora „amplul proces al persuasiunii didactice" să devină eficient întru valorizarea talentelor încredinţate de societate şcolii, criticii, managementului, pentru a fi valorizate, lansate, eficientizate ca oameni şi artişti.

Am insistat asupra conţinutului pentru a oferi o imagine asupra complexităţii gândirii Laviniei Coman; domnia sa are elocinţa expunerii muzicologice, credibilitatea argumentaţiei fiind susţinută permanent prin trimiteri la exemple muzicale; toate doveditoare ale unei complexe culturi muzicale (şi nu numai), pe care o stăpâneşte cu autoritatea excelenţei profesionale. Lavinia Coman şi-a demonstrat odată în plus clasa pedagogică, muzicologică, de cercetător cu reală contribuţie la evoluţia ştiinţelor de profil.